

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljanje po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. julija 1876.

Obseg: Opomin vinorejcem zarad Mariborske razstave. — Kam pridemo, če se bodo gozdi tako pokončevali, kakor se pokončavajo že več časa? — Junica ali telica, ki pred teletom molze. Na hvalo Muricodolskim kravam. — M. Kozinova izreja žlahnega sadja po odrezanih mladikah. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Šiba ali ne šiba v ljudski šoli? — Šolam pa tudi majhnim cerkvicam priporočano. — Zapisnik 38. odboro ve skupščine Matice slov. 13. julija 1876. (Konec.) — Pogled na Turško bojišče. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Opomin vinorejcem zarad Mariborske razstave.**

Da oni vinorejci, ki nameravajo v Mariborsko vinsko razstavo kaj poslati, ne zamudijo časa za napoved tega, kar mislijo poslati, opomnimo jih, da to zadnji čas storé do konca tega meseca po oglasilnih listih, ki jih je vodstvo za take oglase izdalo.

Kdor tacega oglasnika nima, naj se nemudoma obrne do kmetijske družbe, ki mu ga rada pošlje.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske v Ljubljani 23. julija 1876.

Kam pridemo, če se bodo gozdi tako pokončevali, kakor se pokončavajo že več časa?

„Novice“ so unidan vnovič s toplo besedo priporočale umno gospodarstvo z gozdi in ne morejo prenehati s tem priporočilom. Dokazali smo že večkrat veliko korist gozdov, — vsaj potrebo njihovo previdi vsak. Po vsi Evropi, razen Rusov, tožijo, da lesa zmanjkuje in da so se drva zeló podražila.

Veliko gozdov je minulo, drugi so zeló redki, in kjer je še pred nekoliko leti dovolj lesá bilo, so zdaj goličave ali pa polje; po drugih bolj gorkih krajih pa so iz hostnih gričev naredili vinogorice ali kaj družega, in lesá je čedalje manj, potreba lesa pa čedalje več, in, ker je gozdov čedalje manj, kažejo se čedalje bolj še druge nadloge, med katerimi je posebno ena ta, da suša nastopa tam in dežja manjka, kjer ga v prejšnjih časih ni manjkalo, kajti drevje vleče oblake na se, da spuščajo vlago na zemljo. Kjer pa so goličave, tare jih suša.

Dobro vemo, da nam bo ta ali uni nevednež pri tem v besedo segel ter rekel: ali ni bilo lani in letos dosti dežja in velicih povodinj; prazen strah je tedaj in le žuganje, da pokončavanje gozdov sušo dela! — Da tak ugovor celó na slabih nogah stoji, to pač vsak umen človek razvidi na prvi hip. To ne gré za to, kakošno nenavadno vreme je eno ali drugo leto, ko je dežja ali snega veliko, drugo pa manj, — ne zato, da je eno leto bolj, drugo manj vroče v krajih, ki ne spadajo med vroče kraje itd. Vsaj imamo tudi katero leto živinske kuge, drugo pa ne itd.

Če tedaj govorimo o škodi pokončavanja gozdov, ne veljá to nenavadnim letom, ampak navadnim razmeram krajev.

Dokazati pa nevernim Tomažem škodo pokončavanja gozdov, navajamo danes tukaj nekaj družega.

Učeni naravoslovec c. kr. dvorni svétnik Wex je geografični družbi na Dunaji te dni iz svojih poizvedeb in preiskav poročal, da zadnjih 50 let je Odra za 11, Laba (Elbe) za 17, Ren (Rhein) za 24, Visla (Weichsel) za 26, Donava celó za 55 palcev bolj plitva postala. On v soglasji z družimi učenjaki trdi, da čedalje manj vode je nasledek neizmernega vničevanja gozdov, katero — poleg druge škode kmetijstvu — bode še reke v navadnih letih tako plitve naredilo, da ladij in čolnov ne bodo mogle nositi.

Zapomnimo si to in namesti preobilnih sekir vzemimo gozdnih semen v roke!

Junica ali telica, ki pred prvim teletom molze. Na hvalo Muricodolskim kravam.

Iz Postojne 20. julija.

Lansko leto 18. oktobra je bilo več goved Muricodolskega plemena (krav, junic in bikov) tukaj prodanih, ki so bila po sl. kmetijski družbi z denarno subvencijo vis. c. k. ministerstva kmetijstva nakupljena. Tudi jaz sem se te dražbe vdeležil in 2 junici kupil. Ena izmed njih je bila za brejo prodana, ki mi je res tudi letos 1. svečana lepega junca storila; druge pa, ki tisti čas gotovo še ni bila leto stara, nisem kupil za brejo, kar mi je bilo prav všeč. A čez 4 mesece pa z nevoljo zapazim, da bi tudi ta junica utegnila breja biti. In to je bilo tudi res, se vé, da najmanj pol leta prezgodaj. Brž ko ne po mojih mislih med potoma iz Štajarskega na Kranjsko postala je breja, ker so bili biki in junice vkup.

Junica je sedaj začela na vimenu lepo pripuščati. Moj kravar je menil, da je treba junico omolsti, češ, da ima zaradi mleka trdo vime; a jaz nisem bil njegovih misel, temveč menil sem, da ima vime le zateklo. Prišedši pa drugi dan v hlev, zagledam, da junici iz vseh 4 dojivnic (sèsec) mleko teče. Zdajci ukažem dekli, naj pomolze junico, in to se je zgodilo 8. dne t. m. Od tega dne do 18. t. m. smo molzli kravico, in ta dan se je tudi vtelila. Imela je ves ta čas — tedaj pred

teletom — vsak dan po 3 do 4 litre mleka. Če je tudi kravica majhna, ima vendar lepo, čvrsto telce, akoravno so me sozede (in menda po pravici) strašili, da bi utegnili to, da je bila 10 dni pred teletom molzena, teletu škodovati.

Govorica, ki sem jo čul že večkrat (menim od takih ljudi, ki tega plemena krav še niso nikoli imeli), da so Muricodolske krave slabe za mleko, je toraj tudi po moji skušnji neresnična, pa tudi one krave, katere sem l. 1872. v Ljubljani kupil, so izvrstne. To je pa — se ve da — gotovo, da tudi vsak Arabsk konj ni izvrsten konj, ne vsaka Merinoška ovca in ne vsaka Švajcarska in Muricodolska krava izvrstna, kakor je tudi to res, da ni vsaka Kranjska krava slaba.

A. Lavrenčič, posestnik.

M. Kozinova izreja žlahnega sadja po odrezanih mladikah.

Na objavo gosp. Kozina, kako da je on v stanu žlahno sadje po odrezanih mladikah izrediti, bilo bi najboljšje molčati in si svoj del misliti. Da pa se ne reče po pregovoru: „chi tace, conferma“ (molčé potrjuje) si dovoljujem sl. vredništvu „Novic“ sledeče vrstice poslati.

Vinska trta, grozdjiče sv. Ivana, bodeče grozdjiče, kutna, smokva, so sadna plemena, katera se dadó z največo koristjo po odrezanih ter v zemljo vtaknenih mladikah ali potikovalcih pomnožiti; — to je sploh znana stvar. Da bi iz potikovalcev dosežene rastline slabši sad rodile memo maternih rastlin, na to ni misliti, kajti ravno potikovanje (stupfen) in cepljenje ste nam v sadjereji edini sredstvi, popolnoma konstantna plemena in njih sorte obdržati in pomnoževati.

Vsa ostala plemena in sorte peščikastega, koščičastega in ježičastega sadja se nikakor ne dadó koristno s pomočjo potikovalcev pomnoževati in še celó na tako „simpl“ način ne, kakoršnega g. Kozin navaja. Da se jih med 1000 jabelčnimi potikovalci morebiti pet prime, to je res, al kakošne praktične vrednosti je to proti setvi in cepljenju? — gotovo tako majhne, da popolnoma izgine. Pri hruškevih potikovalcih se pa še ta procent doseči ne dá, in to pri strogo vrtnarsko umetnem postopanju ne, tem manj pa po gosp. Kozinovem „simpl“ delu; koščičasta in ježičasta plemena in sorte sadja se pa kar naravnost s pomočjo potikovalcev nikakor pomnožiti ne dadó.

Res, da sem jaz osebno bil v Ravnah, si ogledat „copernije“ gosp. Kozina, od koder sem se pa tudi z največo „tiho“ osupnostjo nad njegovo čudno vrtnarsko drznostjo vrnil, nikakor nadjaje se, da se bode mož kedaj na nemerodajno moje mnenje javno opiral,

*) Zares le od taci, katerim niso znane izvrstne lastnosti Muricodolskega plemena. Še danes je resnično to, kar so že davno najslavniši izvedenci, kakor baron Ehrenfels, grof Barni in drugi o Muricodolskih govedih pisali, da to pleme, bolj kakor vsako drugo našega cesarstva, združuje vse tri lastnosti, ki jih želimo od goved: namreč, da 1) se dobro odebeliti dadó in je njih mesó posebno okusno, 2) da so krave tega plemena izvrstne mlekarice, ki se smejo primerjati Švicarskim, in 3) da Muricodolski vol je za vprego najbližji Ogerskem. Baron Ehrenfels je v časniku „Oecon. Neuigk.“ celó to trdil, da Štajarska (Muricodolska) krava bo kedaj še slovela za najboljšo kravo vsega svetá. No, to je menda preveč rečeno; al to je resnica, da presega tam, kjer je kraj za njo ugoden, vsa druga Avstrijska plemena.

Vred.

tako, da mu moram sklicevanje na mene javno zavriniti in odločno desavirati.

Na Slapu 23. julija 1876.

R. Dolenc.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca julija.

Dné	Leta	
15.	1863.	je bil mednarodni zbor živinozdravnikov v Hamburgu.
16.	1811.	se je ustanovil nadvojvodu Ivanu na čast Joaneum v Gradcu.
17.	1794.	so se prvič po dražbi prodajale ovce Rambouilletskega plemena na Francoskem.
17.	1817.	je P. Jordan v Vosendorfu poleg Dunaja prvo poskušnjo žito kositi z mašino (kosilnico) naredil, ki jo je dobil iz fabrike J. Smith-ove v Deanstonu v Škociji. V 2 urah je vselej pokosila celo oralo žita.
18.	1841.	se je prvič prikazala v Evropi bolezen na krompirji, katera od tistega časa ni še prenehala.
18.	1853.	so v Offenburgu na Badenskem postavili spominek slavnemu Angleškemu mornarju Francetu Drake-u, kateremu se po krivici pripisuje čast, da je krompir iz Amerike prvi pripeljal v Evropo.
20.	1596.	je prvi krompir cvetel na Helfensteinovem vrtu v Wiesensteigu na Würtembergem.
20.	1770.	žito še klasja ni delalo, ampak bilo je tako majhno, kakor spomladi, in to zaradi mrzlega poletja.
21.	1865.	je bil eden najbolj vročih dni na Nemškem; gorkomer je kazal v senci 32 stopinj po R. Zaradi silne vročine so se možgani vneli velikemu delavcem na polji, ki so za sončarico (Sonnenstich) zboleli.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Šiba ali ne šiba v ljudski šoli?

„Novice“ so v 27. listu poročale, da v zboru okrajnega učiteljstva za Ljubljansko mesto 6. dne t. m. pride v obravnavo tudi vprašanje: „Kateri bi bili pripomočki, da bi se disciplina, ki ponehuje, od kar so odpravljena telesna pokorila, zopet naravnala.“

V zadnjem listu našega „Učit. Tovarša“ beremo to razpravo, katere interes vsakako sega tudi čez šolska vrata, tako le popisano:

Poročevalec temu predmetu je g. Bahovec, učitelj na 2. mestni šoli. V vvodu svoje razprave omeni, da ne more opazovati, da bi bil šolski red omajan ali da ponehuje, ker je on učitelj še le od leta 1872., ko so bila telesna pokorila že odpravljena. Sicer ga gosp. govornik obširno razpravlja, „kaj je šolska disciplina, kaj obsega, kakošna mora biti, na kaj naj se opira.“ Potem bere iz šolskega in učnega reda §. 24. odgojne pripomočke: „hvala, nagrada, razen letnih premij, z druge strani svarilo, karanje naposled začasno iz-